

PROGRAMA

XOVES, 11-NOV-2010

15:45 Recepción e entrega de documentación no IES Terra de Trasancos

Exposicións: IES As Telleiras

“A natureza galega”

Sociedade Galega de Historia Natural

“Energías alternativas_ForGA”

Antón Casal Díaz

“O Courel: terra de soutos”

José Francisco Rodríguez Nieto

“Unha ollada á nosa historia”

Departamento de Ciencias Sociais do IES As Telleiras de Narón

Pósters: IES Terra de Trasancos

“Xogos matemáticos”

Consuelo Castro Vázquez; Mª Beatriz Lamigueiro Mourente. IES Terra de Trasancos

Materiais das editoriais e Fondo ENCIGA

COMUNICACIÓNS E OBRADOIROS

17:00 IES Terra de Trasancos

Aula 13 **O-BX** “Metabscrabble: xogando coas rutas metabólicas”

Alicia López Regueiro. IES de Teis (Vigo)

Lab. Qui. **C-FQ** “Sistemas heteroxéneos e estados de agregación; casos prácticos”

Xosé Anxo Freire Pais. IES Arcebispo Xelmírez I (Santiago)

Aula 17 **C-MA** “Por que cremos que Velázquez usou conscientemente o número áureo?”

Luis Carlos Cachafeiro Chamosa. USC e IES Pontepedriña (Santiago)

Aula 1 **C-ID** “Promoción da cultura científica”

Constantino Armesto Ramón. IES Illa de Tambo (Marín)

Aula 2 **C-ID** “Pacote de ar em dois momentos do dia. Influência da meteorologia local”

Ana Coelho Augusto. Departamento de Didáctica e Tecnologia Educativa (Univ. de Aveiro), Mário Talaia. Departamento de Física (Univ. de Aveiro)

Aula 7 **C-ID** “A transposición didáctica: unha ferramenta de deseño de unidades didácticas para promover a competencia científica”

Blanca Puig, Beatriz Bravo; Beatriz Crujeiras; Mª Pilar Jiménez Aleixandre. Dpto. Didáctica de Ciencias Experimentais (USC)

Aula 6 **O-ID** “Introducción á robótica”

Olga Martínez Gómez; Consuelo Castro Vázquez. IES Terra de Trasancos (Narón)

17:30 Descanso - Café

17:45 IES Terra de Trasancos

Aula 10 **C-BX** **“Unidade didáctica: a emisión de CO2 dos solos galegos e o cambio climático”**
María Elena Guntiñas Rodríguez. IES As Fontiñas (Santiago)

Lab. Qui. **O-FQ** **“Obradoiro sobre o modelo de estados de agregación. Parte experimental”**
Manuel R Bermejo; Mª Isabel Fernández García; Beatriz Fernández; Esther Gómez Fórneas; Ana Mª González Noya; Mª Angeles Vázquez Fernández; Marcelino Maneiro. Departamento de Química Inorgánica (USC); Anxo Freire Pais. IES Xelmírez (Santiago)

Aula 17 **C-MA** **“Sobre rodas non redondas”**
M. Brozos Vázquez. Escola Politécnica Superior-Ferrol. Dpto. de Matemáticas (Universidade da Coruña); C. Rodríguez-Moldes Rey. IES Mugardos; A. B. Rodríguez Raposo. Fac. Informática, Dpto. de Computación (UDC)

Aula 1 **C-ID** **“Montaxe e mantemento de instalacións solares fotovoltaicas. Guías e materiais didácticos para alumnado e profesorado”**
Antón Casal Díaz. Director_Xerente de forGA; Xosé Mendoza Rodríguez; José García Carrera

Aula 2 **C-ID** **“Aprendizagem baseada em problemas e questões em manuais escolares de Física e Química para o 7º ano de escolaridade”**
Mª Arminda Pedrosa. Universidade de Coimbra (FCTUC)
Cilínia Godinho. Escola Secundária Fernando Namora (Condeixa-a-Nova)

18:15 Descanso

18:30 IES Terra de Trasancos

Aula 13 **C-BX** **“Factores de risco relacionados com o consumo de álcool em jovens escolarizados: implicações para a prevenção”**
João Magalhães; José Precioso. Instituto de Educação (Universidade do Minho)

Aula 10 **C-BX** **“Unha de rotíferos”**
Carlos Pérez Valcárcel. IES Adormideras (A Coruña)

Aula 17 **C-MA** **“Materiais dixitais para o ensino das matemáticas: ED@D”**
Xosé Eixo Blanco. IES Antón Losada Diéguez (A Estrada)

Aula 1 **C-ID** **“Unha nova experiencia de traballos de investigación científica realizados polos estudantes”**
Miguel A. Yebra Ferro. IES Lagoa de Antela (Xinzo de Limia)
Pedro Membiela Iglesia. Universidade de Vigo-Ourense

Aula 2 **C-ID** **“Análise das estacións depuradoras de augas residuais (E.D.A.R.) e situación actual en Galicia”**
Fernando Blanco Silva. IES Chan do Monte (Marín); Eduardo Fernández Fontaña. USC; Alfonso López Díaz. Universidade Católica de Ávila

Aula 7 **C-ID** **“Un pequeno cambio ... Un modelo de simulación sinxelo para comprender a Newton”**
Carme Rodríguez Tajés. CLPU Salamanca;
Álvaro Rodríguez Tajés. Facultad Informática (UDC);
F. Manuel Rodríguez Mayo. IES Miguel Ángel González Estévez

19:00 Descanso - Café - Visita ás exposicións

19:30 Sesión de apertura do XXIII Congreso no IES As Telleiras

20:15 Salón de actos do IES As Telleiras.

Conferencia: “Os fondos profundos: o ecosistema máis descoñecido do planeta” por Dr. Victoriano Urgorri Carrasco

21:30 Viño de honra no vestíbulo do IES As Telleiras, ofrecido polo Excmo. Concello de Narón

VENRES, 12-NOV-2010

10:00 VISITAS GUIADAS E ACTIVIDADES

RUTA 1: NARÓN – AS PONTES (9:30)

RUTA 2: NARÓN – COSTA ÁRTABRA

RUTA 3: NARÓN – NEDA

RUTA 4: NARÓN – RÍA DE FERROL

RUTA 5: NARÓN – PORTO EXTERIOR

15:30 Pósters

16:00 ASEMBLEA DE ENCIGA

COMUNICACIÓNS E OBRADOIROS

17:00 IES Terra de Trasancos

Plástica **O-BX** **“Flores secas: recolección, determinación, prensado e usos medicinais”**
Purificación García García. IES Ferrol Vello (Ferrol)

Lab Fis **O-FQ** **“Utilización dos dispositivos captadores de datos na aula e no laboratorio”**
Antonio Vidal González, IES Rosalía de Castro (Santiago)

Debuxo **O-MA** **“Papiroflexia y matemáticas. Del plano al espacio I”**
Alicia Pedreira Mengoti. IES Monelos (A Coruña)
Covadonga Blanco García. Escola de Enxeñería da Edificación (UDC)
Mª Teresa Otero Suárez. IES Antonio Fraguas Fraguas (Santiago)

Aula 1 **C-ID** **“Questionamento em manuais escolares de ciências: que contributos para a aprendizagem baseada na resolução de problemas da ‘sustentabilidade na terra’?”**
Luís Dourado; Laurinda Leite. Centro de Investigação em Educação, Instituto de Educação da Universidade do Minho (Portugal)

Aula 2 **C-ID** **“Spice: rumbo à implementação de um centro de inovação pedagógica no centro da europa”**
Carlos Cunha. Esc. Sec. D. Manuel Martins (Setúbal, PORTUGAL)
Águeda Gras-Velázquez; Eloise Gerard. EUN Partnership AISBL (BELGIUM)

Aula 5 **C-ID** **“Tecnociencia, psicoloxía e xénero na elección de estudos de enxeñaría”**
F. Javier Álvarez Lires; María Álvarez Lires; Uxío Pérez Rodríguez; Azucena Arias Correa; José Francisco Serrallé Marzoa. Grupo de Investigación DE5. (Universidade de Vigo)

Aula 7 **C-ID** **“A Química. Ciencia dun revolucionario?”**
Manuel R. Bermejo Patiño. Departamento de Química Inorgánica (USC)

17:30 Descanso

17:45 IES Terra de Trasancos

Aula 10 **C-BX** **“O humidal da ría do Burgo: estudo da avifauna, contaminación e conservación”**
Patricia Martínez Leyenda; M^a del Carmen Porta Vila. IES Xosé Neira Vilas (Oleiros)

Aula 1 **C-ID** **“Día de Galileo no IES Pontepedriña”**
Luis Cachafeiro Chamosa; Socorro Liste López; Antonio Rivas Menéndez.
IES Pontepedriña (Santiago)

Aula 2 **C-ID** **“Por que é interesante participar nun proxecto Comenius?”**
Mª José Campello Navarro; Miguel de Castro Miguel; Francisco Gallego Fouz;
Mª José Leira Ambrós; Mª Amelia Peralta Bejarano; Teodosio Ramírez Jorquera;
Rafael Vázquez Peña. IES Concepción Arenal (Ferrol)

Aula 5 **C-ID** **“Ciencias para o mundo contemporáneo: por que os “vaqueiros” se chaman blue jeans?”**
Carmen Pérez Escudero; Mari Álvarez Lires; Uxío Pérez Rodríguez.
Grupo de Investigación DE5 (Universidade de Vigo)

18:15 Descanso

18:30 IES Terra de Trasancos

Aula 10 **C-BX** **“Concepcións do alumnado de bacharelato e universitario sobre a clonación”**
Marcos Quintela Baluja; Juan Ramón Gallástegui Otero. UDC

- Aula 13 **C-FQ** **“Uso dun repositorio na clase de Física e Química”**
Antonio Gregorio Montes. IES Porta da Auga (Ribadeo)
- Aula 1 **C-ID** **“O Pale e as seccións bilingües. Unha visión persoal”**
Margarita Losada Rodríguez. IES As Lagoas (Ourense)
José Antonio Carpenente Sardiña. IES de Fene (Fene)
- Aula 2 **O-ID** **“Presenza de plantas exóticas invasoras en San Xurxo, Esmelle e Covas: unha razón para restrinxir e mesmo eliminar as edificacións en hábitats fráxiles e facilmente vulnerables fronte á acción humana”**
Fernando Rodríguez Lamela. CIFP Rodolfo Ucha Piñeiro (Ferrol)
- Aula 5 **O-ID** **“Enxeñaría e xénero: das pioneiras á situación actual”**
Fco. Javier Álvarez Lires; María M. Álvarez Lires; Uxio Pérez Rodríguez; Alexandre Bermúdez Iglesias; J. Francisco Serrallé Marzoa; Dolores Arias Correa, Grupo de Investigación DE5 (Universidade de Vigo)
- Aula 7 **O-ID** **“Proxecto Interdisciplinar. A ruta da esmorga un percorrido artístico pola cidade de Ourense”**
Víctor Javier Pérez Baltar; Ana Belén Díaz Portas; Ignacio Tudela de la Fuente; Concepción Rúa González; Mª Esther Casal Pérez. IES Cidade de Antioquía (Ourense); Tomás García García; Jesús Manuel Vázquez. IES Lagoa de Antela (Ourense)

Informática (As Telleiras) O-MA “Obradoiro: GeoGebra, probabilidade para comezar”

María Esperanza Gesteira Losada; Débora Pereiro Carbajo. CGTD. Extensión do IES Sánchez Cantón (Pontevedra); Ignacio Larrosa Cañestro. IES Rafael Dieste (A Coruña); Aia Rodríguez Somoza. CPI de Mondariz (Mondariz); Fernando Zacarías Maceiras. IES As Mariñas (Betanzos); Enrique de la Torre Fernández. Dpto. de Pedagogía e Didáctica, (Universidade da Coruña). Grupo XeoDin

19:00 Descanso - Café - Visita ás exposicións

19:15 IES As Telleiras

- B 1°C **C-BX** **“Actuaciencia, un proxecto de teatro científico para nenos en galego”**
Esteban Fernández Moreira. Instituto de Investigacións Biomédicas de A Coruña; Alex Sobrino; Keka Losada. Xerpo Teatro
- E4°A **C-FQ** **“Electricidade inédita: raios, ovnis, pensamentos e peixes”**
Constantino Armesto Ramón. IES Illa de Tambo (Marín)
- B2°B **C-ID** **“Unha iniciación na exploración ambiental no medio”**
Tomás García García. IES Lagoa de Antela (Xinzo de Limia); Ignacio Tudela de la Fuente. IES San Mamede (Maceda)
- E3°C **C-ID** **“Chuva e chuva ácida: um estudo comparativo das concepções de estudantes minhotos e galegos”**
Laurinda Leite; Luís Dourado; Filipa Soares; Sara Almeida. Centro de Investigação em Educação, Instituto de Educação. Universidade do Minho (Portugal); José Mendoza Rodríguez. Instituto de Ciencias da Educación (USC)

- E3ªA **C-ID** **“Abatendo muros: as primeiras docentes na universidade de Santiago”**
Socorro Liste López. IES Pontepedriña (Santiago); Xoana Pintos Barral. USC
- B1ªA **C-ID** **“O *blended learning* na educación do século XXI”**
José Fco.Serrallé Marzoa; F. Javier Álvarez Lires; María Álvarez Lires; Uxío Pérez Rodríguez; Azucena Arias Correa. Grupo de Investigación DE5 (Univ. de Vigo)

19:45 **Descanso - Café - Visita ás exposicións**

20:30 **Salón de actos do IES As Telleiras**

Conferencia: “Menudas curvas!!” por Dra. Mª Elena Vázquez Abal

22:00 **Cea de confraternidade**

SÁBADO, 13-NOV-2010

9:30 **Exposicións**

COMUNICACIÓNS E OBRADOIROS

- 10:00** **IES As Telleiras**
- B 1ºC **C-BX** **“Factores de risco relacionados com o consumo ocasional e regular de tabaco em jovens escolarizados portugueses, por sexos: pensar e agir, global, local e sistematicamente contra o tabaco”**
José Precioso; Catarina Samorinha, Instituto de Educação (Universidade do Minho)
- E4ªA **C-FQ** **“Capítulos VIII e IX do Tratado Elemental de Química de A.L. Lavoisier”**
X. Anxo Freire Pais. IES Arcebispo Xelmírez I (Santiago)

Informática O-MA “Obradoiro: GeoGebra na web 2.0. Moodle e Wiris”

María Esperanza Gesteira Losada; Débora Pereiro Carbajo. CGTD. Extensión do IES Sánchez Cantón (Pontevedra); Ignacio Larrosa Cañestro. IES Rafael Dieste (A Coruña); Aia Rodríguez Somoza. CPI de Mondariz (Mondariz); Fernando Zacañas Maceiras. IES As Mariñas (Betanzos); Enrique de la Torre Fernández. Dpto. de Pedagogía e Didáctica (Universidade da Coruña). Grupo XeoDin

- B2ªB **C-ID** **“Vida y tratamientos de recuperación sostenible en sistemas hiperácidos. mina de sulfuros en Touro”**
Carmen Nieto Olano. IES Rosalía de Castro (Santiago),
Felipe Macías Vázquez. Instituto Investigaciones Tecnológicas (USC)
Felipe Macías García. Técnicas Ecológicas del Noroeste (I+D+I). Mina de Touro

- E3°C **C-ID** **“As noveles galegas: unha experiencia de xénero no IES Pontepedriña”**
Socorro Liste López; Consuelo Neira Suárez. IES Pontepedriña (Santiago)
- E3°A **C-ID** **“Conforto de uma sala de aula uma avaliação através de equipamento simples”**
Marta Silva. Departamento de Didáctica e Tecnologia Educativa (Univ. de Aveiro);
Mário Talaia. Departamento de Física (Univ. de Aveiro)
- B1°A **C-ID** **“As webquests na aprendizagem das ciências da natureza. Que potencialidades educativas?”**
Daniela Salé; José Luís Coelho da Silva. Universidade do Minho (Portugal)

10:30 **Descanso - Café**

10:45

- B 1°C **C-BX** **“Embriología y células madre en el aula”**
Xabier Goikoetxea; Azucena Trepiana Olabide, Ikastola. Vitoria-Gasteiz (País Vasco)
- E4°A **C-FQ** **“Optimización do ángulo de lanzamento dun peso para maximizar o alcance”**
María Andrade Carpenente; Fernando Botana Trigo. IES Breamo (Pontedeume)
- E3°C **C-ID** **“Scientix: a nova comunidade europea baseada na internet para a educación das ciências”**
Carlos Cunha. Escola Secundaria D. Manuel Martins (Setúbal, PORTUGAL),
Águeda Gras-Velázquez; Eloise Gerard. EUN Partnership AISBL (BELGIUM)
- E3°A **C-ID** **“Educación viaria e actividades de ciencia no IES Pontepedriña”**
Luis Carlos Cachafeiro Chamosa; Socorro Liste López; Antonio Rivas Menéndez.
IES Pontepedriña (Santiago)
- B1°A **C-BX** **“O escrito sobre a seyxebra de Frei Martín Sarmiento: expoñente do seu pensamento da historia natural”**
Pura Chouza Fernández. Facultade de Bioloxía (USC)

Salón de actos M “Aspectos educativos, xurídicos e organizativos do decreto 79/2010 (Decreto do Plurilingüismo)”

11:15 **Descanso**

11:30

- B 1°C **C-BX** **“O ensino e aprendizagem de botânica no 1.º ciclo em Portugal (1900-2000): análise ao seu estatuto curricular”**
Fernando Manuel Seixas Guimarães. Instituto de Educação da Univ. do Minho
- E4ªA **C-FQ** **“Convertendo alumnos de diversificación en científicos como por arte de maxia (da Química)”**
Mª Elena López Prada. IES Miraflores (Oleiros);
Constantino Álvarez Muiña. IES Rosalía de Castro (Santiago);
Mercedes Neira González. IES de Ames (Bertamiráns);
Mariano Pazos Afonso. IES A Sardiñeira (A Coruña)
- B2ªB **C-FQ** **“2011. Ano internacional da Química”**
Manuel R. Bermejo; M. Isabel Fernández-García; Beatriz Fernández; Esther Gómez Fórneas; Ana M. González-Noya; Marcelino Maneiro Maneiro; Rosa Pedrido Castiñeiras. Departamento Química Inorgánica (USC);
M. Inés García-Seijo. IES Monte Castelo (Burela); Manuel Vicente. Radio Galega
- E3°C **C-ID** **“Limite no infinito de algumas expressões irracionais indeterminadas”**
Carlos Campoy Vázquez. IES Rosalía de Castro (Santiago) e Univ. da Corunha
- E3ªA **C-ID** **“Investigando o Proxecto Interdisciplinar”**
Antonio Gregorio Montes. IES Porta da Auga (Ribadeo)
- B1ªA **O-MA** **“Papiroflexia y matemáticas. Del plano al espacio II”**
Alicia Pedreira Mengoti. IES Monelos (A Coruña)
Covadonga Blanco García. Escola de Enxeñería da Edificación (UDC)
Mª Teresa Otero Suárez. IES Antonio Fraguas Fraguas (Santiago)

12:15 **Descanso**

- B 1°C **C-BX** **“Recursos efervescentes para Ciencias para o mundo contemporáneo”**
Manuel Vicente. Radio Galega
M. Inés García Seijo. IES Monte Castelo (Burela)
Rosa Pedrido Castiñeiras. Departamento Química Inorgánica (USC)
María Carmen Cid Manzano. IES Otero Pedrayo (Ourense)
- E4ªA **C-FQ** **“Marie Anne Paulze, ilustradora e deseñadora industrial”**
Xoana Pintos Barral; Manuel Bermejo Patiño. Univ. de Santiago de Compostela
- B2ªB **C-ID** **“Exploração didáctica das ideas dos alumnos do 4º ano de escolaridade sobre as relacións entre seres humanos e a natureza a partir de um problema sócio-ambiental concreto”**
Francisco Alberto Marques Borges. Instituto de Educação da Universidade do Minho

- E3°C **C-ID** **“Ciencia no camiño”**
Paulino Pérez; Pío González; Julia Serra; Hélio Leite. Universidade de Vigo;
Eduardo García. IES Pazo da Mercé (As Neves); Lucinda Serra, Grupo de
Investigación de Historia da Matemática da Univ. Aveiro e Agrupamento Muralhas
do Minho
- E3°A **C-ID** **“A devesa da Rogueira (Serra do Courel-Lugo): un espazo natural inigualable”**
Irene García Bernadal. IES de Valga; Luís Gómez Aldegunde; Javier Santiago
Caamaño; Javier Méndez Zunzunegui. CPI Dos Dices;
Sonia Pena Gómez. CPI de Touro

13:00 Salón de actos do IES As Telleiras

**Conferencia: “Á búsqueda do universo cuántico: o LHC, a súa implicación e as
aportacións realizadas en Galicia” por Dr. Bernardo Adeva Andany,**

14:00 Clausura do XXIII Congreso

BX: Bioloxía e Xeoloxía

ID: Interdisciplinares

FQ: Física e Química

MA: Matemáticas

O: Obradoiro de 90’

C: Comunicación de 30’

M: Mesa redonda 60’
